

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק השותפין
חלק א'
ב. עד ה:

ו' אדר ב' תשס"ה

מפתח

דף ב.....	3
תד"ה השותפין.....	3
תד"ה בגויל.....	4
תד"ה לפיכך.....	6
דף ב:.....	10
תד"ה הוה אמינא במסיפס בעלמא.....	10
תד"ה נפל שאני.....	13
דף ג.....	15
תד"ה מאי קמ"ל.....	15
דף ג:.....	19
תד"ה הג"ה בי קייטא.....	19
דף ד.....	21
תד"ה הכי קתני.....	21
דף ד:.....	23
גמרא לא צריכא.....	23
רש"י ד"ה המקיף את חבירו.....	24
רש"י ד"ה אימא סיפא.....	25
תד"ה שני' ושלישית לא.....	26
דף ה.....	28
תד"ה ואי לא דאיננא לך.....	28
תד"ה ד' לצלא.....	29
דף ה:.....	31
תד"ה כי היכי דלא ליטרדן.....	31
תד"ה אילימא.....	33
תד"ה ואפילו מיתמי.....	35

דף ב.

תד"ה השותפין

(1) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) מכדי תנא מבבא מציעא סליק מ"ש דקתני בבא בתרא

(ב) שאלה

(i) האם תיקשי לן האי קושיא אי סבירא לן דכולה נזיקין לאו חדא מסכתא היא

(ג) תשובה

(i) כן

(ii) והא ראי'

(1) דמקשין בתחלת שבועות מכדי תנא ממכות סליק מ"ש דקתני שבועות

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(1) הרי שבועות ומכות נמי נכללים בסדר נזיקין

(2) ומנא לך דצריכין לפרש סדר מסכתות אף היכא דאינן נכללין בחדא מסכת

(ii) תירוץ

(1) בשבועות מקשין בסתמא

(2) וכנראה דמקשין אפילו למ"ד דכולה נזיקין לאו חדא מסכת היא

תד"ה בגויל

(1) משנה

- (א) מקום שנהגו לבנות גויל בונין
- (ב) הכל כמנהג המדינה
- (ג) גויל זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים
- (ד) גזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה וכו'

(2) קשיא

- (א) השתא דאמרת הכל כמנהג המדינה
- (ב) אמאי תני מדת גויל וגזית
- (ג) כמו שנהגו כן יעשו

(3) תירוץ תוספות

- (א) כשנהגו פחות ממדת שיעורו עושין כמו שנהגו
- (ב) כשנהגו יותר ממדת שיעורו עושין כשיעורו

(4) תירוץ רא"ש

- (א) בכל אופן צריך לעשות כשיעורו
- (ב) קשיא

(i) א"כ למאי הלכתא תנא הכל כמנהג המדינה

(ג) תירוץ

(i) למילף דאם נהגו בגויל איצטריך לעשות גויל וכו'

(ד) והי לך סייעתא לשיטת רא"ש

(i) דהאי מחיצה בגובה ד' אמות בונין אותו כדאיתא במשנה ה.

(ii) ומפרשין בגמרא ג.

(1) דמהאי טעמא צריך ה' טפחים בגזית

(2) דבגזית בכל ד' אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי

(iii) הרי דאין פוחתין מהאי שיעורא

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) היאך מיישבין תוספות להאי סייעתא

(ב) תירוץ

(i) אמרי לך דהא לאו סייעתא היא

(ii) דהרי מקשי ומתרצי שם תוספות בד"ה ארבע אמות כזה

(1) קשיא

(א) הא קא חזינן דקאי בגזית טפי מד' אמות על פותיא דה'

(2) תירוץ

(א) טפי לא קאי כמשפט גזית שרוצים בני אדם לבנותו שיעמוד ימים רבים

(iii) והלכך נמי בדידן

(1) שהות בה רוצין בני אדם שיעמוד תלוי' במנהג מדינה

(2) ובדוכתא דנהגו שלא לבנותו לימים רבים בונין אותו בפחות מחמשה

תד"ה לפיכך

(1) משנה

- (א) השותפים שרצו לעשות מחיצה בונין את הכותל באמצע
(i) לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם
(ב) אבל בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו
(i) אלא אם רצה כונס לתוך שלו וכו' ועושה חזית מבחוץ
(ii) ואם עשו מדעת שניהן עושין חזית מכאן וחזית מכאן
(iii) ומקשין בגמרא
(1) בבקעה אם עשו מדעת שניהן
(2) לא יעשו חזית לא זה ולא זה

(2) גמרא

(א) לישנא קמא בחצר

- (i) רצו לעשות מחיצה פירושו דרצו לבנות כותל
(ii) דאי לאו דרוצים והקנו זה לזה לעשות גודא
(1) לא צריכי לבנות כותל אף אם חלקו לחצר
(2) דס"ל האי לישנא דהיזק ראי' לאו שמי' היזק
(iii) ומאחר דרצו לעשות מחיצה ומחייבין לעשות מחיצה
(1) "לפיכך" אם נפל המקום והאבנים של שניהם
(iv) קשיא
(1) מנא לך דרצו
(v) תירוץ
(1) מיירי כשזוכרים דרצו
(vi) קשיא
(1) אף אם רצו מנא לך דלא חזרו בהן
(vii) תירוץ
(1) מיירי שקנו מידם
(viii) קשיא
(1) מנא לן עכשיו שנפל לאחר כמה שנים דאז כשבנו אותו הקנו זה לזה
(ix) תירוץ
(1) מיירי בדעדיין זוכרים אנן אותה הקנאה
(ב) לישנא בתרא בחצר
(i) רצו לעשות מחיצה פירושו דרצו לחלוק חצר דאין בו דין חלוקה

- (ii) ומאחר דרצו לחלוק
- (1) מוכרחים לעשות כותל דס"ל האי לישנא דהיזק ראי' שמי' היזק
- (2) ו"לפיכך" אם נפל המקום והאבנים של שניהם
- (iii) קשיא
- (1) אף כשרצו לחלוק יכול להיות דהדרי בהו
- (iv) תירוץ
- (1) הכא נמי כשקנו מידם מיירי
- (v) קשיא
- (1) מנא לן עכשיו דאז הקנו זה לזה
- (vi) תירוץ
- (1) מוכרח דהקנו אז זה לזה
- (2) דאי לאו הכי לא הוי שרי לאחד לבנות כותל אפילו בתוך שלו
- (3) דהא בדלית בי' דין חלוקה קא מיירי
- (3) מהרש"א
- (א) בקיצור
- (i) בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא בקנו מידם קא מיירי
- (ii) אלא
- (1) דבלישנא קמא קא מיירי בדזוכרים עכשיו אותה הקנאה
- (2) וללישנא בתרא מוכרח מסברא דהויא הקנאה
- (4) תוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) הקדמה
- (i) שמעון שטוען דמטלטלין ברשות ראובן של שמעון הן
- (1) מוציא מחבירו הוא ועליו הראי'
- (ii) מיהו
- (1) היכא דידיע לן דשותפין היו באותן מטלטלין
- (2) ולא שהו ברשות ראובן לזמן מרובה
- (3) דנין דשותפין לא קפדי אהדדי ושמעון לאו מוציא מחבירו מיקרי
- (ב) כשעשו ראובן ושמעון כל אחד חזית להאי כותל חצר שנפל לבסוף
- (i) הני חזיתות ראי' גמורין הן דתרוייהו עשאוהו להאי כותל
- (ii) ואף בלא "לפיכך"
- (1) כלומר אף בלא דינא דמצי ראובן לכופו לשמעון לבנות כותל בצוותא
- (2) אינו נאמן ראובן **אפילו במיגו** למיטען דעשאו לכותל בעצמו
- (iii) מיהו אי שהו אבנים זמן מרובה ברשות ראובן

(1) מצי ראובן למיטען "אכן עשינו אותו שנינו אבל לאח"כ לקחתיו"

(2) מחמת

(א) דמיסתייע ראובן מטענת המוציא מחבירו עליו הראי'

(ב) ואותה טענה אינה מופרכת מהאי דעשה שמעון חזית

(ג) כשלא עשו חזית לא זה ולא זה

(i) הגם דהאי דלא עשה ראובן חזית לא הוי ראי' גמורה לצד שמעון

(ii) מ"מ מחמת אותה ראי' דנין אותן כשותפין לגבי דינא דשותפין לא קפדי אהדדי

(iii) והלכך

(1) אי לא שהו אבנים ברשות ראובן לזמן מרובה

(א) מחמת שותפין לא קפדי אהדדי

(i) לא הוי שמעון המוציא מחבירו

(ii) ולא מהימן ראובן בטענת "עשיתי אותו בעצמו"

(iii) וגם לא מהימן בטענת "לקחתיו לאחר דעשינו אותו שנינו"

(ב) ובכל אופן חולקין אף בלא "לפיכך"

(2) אי שהו לזמן מרובה

(א) לית דינא דשותפין לא קפדי אהדדי דאף שותפין קפדי לזמן מרובה

(ב) והלכך

(i) שמעון מוציא מחבירו הוא

(ii) ראובן מהימן בטענת לקחתיו

1. דהרי אותה טענה אינה מופרכת מהאי דלית לי' חזית

(ג) ואי לאו "לפיכך"

(i) מהימן נמי ראובן בטענת "אני עשיתי אותו בעצמי"

1. דהגם דהאי דלא עשה חזית מקליש לטענה זו

2. מ"מ נתחזקה במיגו דאי בעי טען לקחתיו

(ד) ואעפ"כ מצד "לפיכך" אינו זוכה ראובן בחצר

(i) דאנן סהדי

1. דמי שיש בידו לכוף חבירו להשתתף בבנין כותל

2. אינו עושה לכותל בעצמו

(ii) והאי אנן סהדי מפריך למיגו

(ד) לתשומת לב

(i) דבבקעה ליכא "לפיכך" והלכך

(ii) כשלא עשו חזית לא זה ולא זה ושהו אבנים לזמן מרובה

(1) זוכה ראובן

(א) בטענת "אני עשאו בעצמי"

(ב) וגם בטענת "עשינו אותו שנינו אבל אני לקחתי מינך לאח"כ"

(iii) כשתרוייהו עשו חזית ושהו אבנים לזמן מרובה

(1) אינו זוכה ראובן אלא בטענת לקחתי

(2) דהאי חזית דשמעון ראי' גמורה היא אף נגד מיגו דבנו אותו בצוותא

(iv) כשלא שהו לזמן מרובה

(1) חולקין בכל אופן

(ה) בקיצור

בחצר דאיכא לפיכך	שלא לזמן מרובה	לזמן מרובה
תרוייהו עשו חזית	חולקין	ראובן זוכה בטענת לקחתי
לא עשו חזית לא זה ולא זה	חולקין	ראובן זוכה בטענת לקחתי אבל מחמת לפיכך לית לי' מיגו לזכות נמי בטענת אני עשיתי בעצמי

בבקעה דליכא לפיכך	שלא לזמן מרובה	לזמן מרובה
תרוייהו עשו חזית	חולקין	ראובן זוכה בטענת לקחתי
לא עשו חזית לא זה ולא זה	חולקין	ראובן זוכה בטענת לקחתי וליכא לפיכך הלכך מחמת מיגו זוכה ג"כ בטענת אני עשיתי בעצמי

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) א"כ אמאי מקשי בגמרא גבי בקעה לא יעשו חזית לא זה ולא זה

(ii) הרי קבענו

(1) דאם לבסוף יפול הכותל ויישאר אבנים בשדה ראובן לזמן מרובה

(א) יזכה ראובן בטענת "אני עשיתי בעצמי" היכא דליכא חזית לא לזה ולא לזה

(ב) ולא יזכה ראובן באותה טענה אי עשו חזית לתרוייהו

(ב) תירוץ

(i) אי ישהו אבנים לזמן מרובה יוכל ראובן מ"מ לזכות בטענת לקחתי אף כשתרוייהו עשו חזית

(ii) והלכך אין להן לשותפין תקנתא אלא ליזהר שאם תפול כותל שלא להשאיר אבנים בשדה אידך לזמן מרובה

דף ב:

תד"ה הוה אמינא במסיפס בעלמא

(1) משנה

(א) השותפים שרצו לעשות מחיצה בונין את הכותל באמצע

(2) גמרא

(א) לישנא קמא

(i) רצו לעשות מחיצה פירושו דרצו לבנות כותל

(ii) דאי לאו דרוצים לא צריכי לבנות כותל אף אם חלקו לחצר

(iii) דהיזק ראי' לאו שמי' היזק

(ב) לישנא בתרא

(i) רצו לעשות מחיצה פירושו דרצו לחלוק חצר דאין בו דין חלוקה

(ii) ומאחר דרצו לחלוק

(iii) מוכרחים לעשות כותל דס"ל דהיזק ראי' שמי' היזק

(ג) קשיא

(i) אי מחיצה גודא הוא

(ii) הוה לי' למיכתב "השותפים שרצו לעשות מחיצה בונין **אותו**"

(iii) ולא הוה לי' למימר בונין את **הכותל** מאחר דכבר הודכר גודא באמרם "מחיצה"

(ד) תירוצ' אליבא שיטת רש"י

(i) היינו טעמא דלא כתיב אותו

(ii) דאי כתיב "אותו"

(iii) הו"א

(1) דשותפין שרצו לעשות מחיצה בונין אותו" משמעו כזה

(א) שותפין שרצו {לעשות חלוקה, ודמשום הכי צריכין} לעשות מחיצה {כלומר מסיפס לציין מקום החלוקה}

(ב) בונין אותו (כלומר מסיפס)

(2) ודמשנה אתא להשמיענו

(א) דשותפין כשרוצין מצי לחלוק אף חצר שאין בו דין חלוקה

(ב) ומצד אותה חלוקה

(i) הגם דלא צריכין לעשות כותל דהרי היזק ראי' לאו שמי' היזק

(ii) מ"מ צריכין לעשות מסיפס

(iv) וכדי להדגיש

(1) דלא זו כוונת המשנה

- (2) ודהאי רוצין אבנין כותל קאי
- (v) כתיב במשנה דמה שבונין הנו כותל ולאו מסיפס
- (3) תוספות
- (א) קשיא לשיטת רש"י
- (i) היאך מצית למימר דה"א דרוצין לעשות פלוגתא ובמסיפס סגי
- (ii) הרי הא דעושין מסיפס כבר שמעינן לה מהאי משנה בדף יא.
- (1) "אם רוצין חולקין אף באין בו דין חלוקה"
- (2) דפשיטא
- (א) דהיכא דכתיב לשון חלוקה איצטריך לכל הפחות מסיפס לציין החלוקה
- (ב) כדי דמי שיכנס לרשות אותו שהי' שותף יהא נתפס עליו כגנב
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא לקושיית תוספות על רש"י
- (i) אין הכי נמי דפשיטא מהאי משנה בדף יא. דבונין מסיפס
- (ii) מיהו אין פשיטא דבונין אותו באמצע
- (1) ובדומה לכך קובעין תוספות להלן בד"ה בונין את הכותל באמצע
- (א) דלמ"ד היזק ראי' שמי' היזק
- (i) קס"ד דמסייעי' באבנים
- (ii) מיהו אין לו לבנות בחלקו בשביל כך
- (ב) ב' תירוצים
- (i) תירוץ א'
- (1) אה"נ דלמ"ד היזק ראי' שמי' היזק ובבנין כותל קא איירי להגן מהיזק ראי'
- (א) איכא למימר דמשום האי היזק ראי' אין לו לבנות באמצע
- (ב) דהרי אף בבונה בחלקו מגין עליו נגד היזק ראי'
- (2) משא"כ
- (א) למ"ד היזק ראי' לאו שמי' היזק
- (i) ובעוד דאמרת דהוה אמינא דאף למ"ד זו לא רצו אלא לעשות פלוגתא
- (ii) ואינו בונה מסיפס אלא כדי לציין רשותם בבירור
1. כדי דמי שיכנס לרשותם יהא נתפס עליו כגנב
- (ב) פשיטא דבונה באמצע על מקום שניהם כדי לציין בבירור מקום בו נתפס כגנב
- (ii) תירוץ ב'
- (1) במשנה דידן לא כתיב "חולקין"
- (א) והלכך אי לאו "באמצע" לא הוי ידעינן דבונין אותו באמצע
- (2) משא"כ מלת "חולקין" משמעו באמצע

(א) והלכך בהאי משנה בדף יא.

(i) דכתיב בה דכשרוצין חולקין לחצר דאין בו דין חלוקה

(ii) ודמשמע ממנה דצריכין לבנות מסיפס כמו שקבענו

(iii) משמע נמי ממנה דהאי מסיפס בונין אותו באמצע

תד"ה נפל שאני

- (1) משנה דף ה.
 - (א) כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנותו
- (2) גמרא דידן
 - (א) קשיא
 - (i) למ"ד היזק ראי' לאו שמ' היזק
 - (ii) אמאי צריכין לבנותו
 - (ב) תירוץ
 - (i) נפל שאני
 - (1) לפי פירוש רש"י
 - (א) שכבר נתרצו הראשונים בכותל
 - (2) לפירוש תוספות
 - (א) שהורגלו לעשות דבר הצנע בחצר ולא לימדו ליהזר זה מזה
 - (ב) והלכך לכ"ע היזק ראי' שמ' היזק בחצר זו
- (3) מהרש"א
 - (א) שאלה
 - (i) באיזו נקודה פליגי תוספות ארש"י
 - (ב) תשובה
 - (i) בחצר שיש בו דין חלוקה
 - (1) אינו מוכרח שכבר נתרצו הראשונים בכותל
 - (2) דיכול להיות דחד מנהון חלקו לחצר בעצמו והכניס לתוך שלו לבנות כותל בעצמו
 - (ii) {שים לב
 - (1) דבבבצר שאין בו דין חלוקה מוכרח דרצו לחלוק
 - (2) ומאחר דרצו לחלוק איצטרכי לבנות כותל כמו שנבאר בדף ג. בד"ה מאי קמ"ל
 - (ג) קשיא לקושיית תוספות לשיטת רש"י
 - (i) הרי במתניתין דף ב. איתא
 - (1) השותפים שרצו לעשות מחיצה בונין את הכותל באמצע
 - (2) לפיכך אם נפל המקום והאבנים של שניהם
 - (ii) וביארנו לעיל דלמ"ד היזק ראי' לאו שמ' היזק
 - (1) דהאי "רצו לעשות מחיצה" משמעו שנתרצו לבנות כותל
 - (2) וכשנפל חולקין דמירי דעדיין זוכרים שנתרצו לבנות שניהן
 - (iii) ונימא ג"כ לפירוש רש"י דבדף ה. נמי מירי בדעדיין זוכרים שנתרצו

(ד) תירוץ

- (i) שאני בדף ב. דכתיב בה "רצו"
- (ii) והלכך מצינו להוסיף דעדיין זוכרים אותה הרצאה
- (iii) משא"כ בדף ה. דלא קתני בה רצו כלל

דף ג.

תד"ה מאי קמ"ל

(1) הקדמה

(א) איתנהו תרי מקורות נפרדים לחיוב בניית כותל שכנים

(ב) מקור א'

(i) למ"ד היזק ראי' שמי' היזק איצטריך לבנות כותל להגן נגד היזק ראי'

(1) וחייב זה

(א) איתנהו לגבי חצר שיש בו דין חלוקה

(i) אף היכא דלא נתרצו לחלוק כלל

(ii) אלא דשכן אחד בעצמו טעין חלוקה בכותל

(2) וחייב זה איתנהו ג"כ בחצר שאין בו דין חלוקה כשנתרצו לחלקו

(ג) מקור ב'

(i) אף אי היזק ראי' לאו שמי' היזק

(1) איתא חיוב נפרד לציין מצריו של חצר שנתרצו לחלקו

(2) והאי חיובא ליכא אלא היכא דנתרצו

(3) ולית' היכא דלא נתרצו

(א) כלומר לשכן אחד דטעין חלוקה בחצר שיש בו דין חלוקה

(4) להלן נדין באיזה גודא איצטריך לצורך זו כלומר מסיפס או כותל

(ד) בסוגיא דידן

(i) כותל משמעו גודא של גזית דאין בו חלונות

(ii) ואיתנהו תרי סוגי מסיפס

(1) מסיפס סתם של גזית

(א) ולא שאני מכותל אלא בהא דמסיפס מלא חלונות

(2) מסיפס גרוע של קנים

(2) משנה דף ב.

(א) השותפין שרצו לעשות מחיצה בונין את הכותל באמצע

(ב) לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם

(3) משנה דף יא.

(א) בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן {כלומר כשאין בו דין חלוקה} יחלוקו

(4) גמרא ותוספות כמבואר במהרש"א

(א) מקשן

(i) הקדמה

- (1) האי משנה בדף יא. דכתיב ב' חולקין
- (2) מוכח מינה דלכל הפחות איצטריך למסיפס לציין מקום החלוקה
- (ii) עכשיו
- (1) למ"ד היזק ראי' לאו שמ' היזק נחא
- (א) דיכילנא למימר דמשנה בדף יא.
- (i) אכן ילפינן מינה חיובא לעשות מסיפס כשרוצין לחלוק
- (ii) מיהא מצד האי משנה לחודה יכול להיות
1. דהאי מסיפס של גזית מלא חלונות הוא
2. דהרי לא צריך להגן בעד היזק ראי'
- (ב) והלכך איצטריך למשנה בדף ב. למילף
- (i) דמחמת מנהג מדינה
1. צריך כותל גמור של גזית בלא חלונות
2. ולא סגי במסיפס של גזית מלא חלונות
- (2) מיהו למ"ד היזק ראי' שמ' היזק קשה
- (א) דהגם דמשנתינו בין בדף ב. בין בדף יא.
- (i) תרוייהו על "רצו" נחתי
- (ii) וא"כ מוכרח דבחיוב גדר מחמת הרצאה מיירי ולא בחיוב גדר מחמת היזק ראי'
- (3) מ"מ אי אפשר דמשנה בדף יא. מסתפקת במסיפס גזית מלא חלונות
- (א) דהרי סוף כל סוף אינו מגין מפני היזק ראי'
- (4) והלכך אין לומר דמשנה בדף ב. מוסיפה חיוב מצד מנהג מדינה שלא ליהוי מלא חלונות
- (5) והלכך תיקשי
- (א) תנינא
- (ב) כלומר מה מוסיפה משנה בדף ב. להאי משנה דבדף יא.
- (ב) תרצן
- (i) את מקשן קבעת בעצמך דהאי משנה בדף יא. יכול להיות דס"ל היזק ראי' לאו שמ' היזק
- (ii) א"כ נימא בפשיטות
- (1) דלמ"ד היזק ראי' שמ' היזק אתיא מתניתין בדף ב. למילף הא גופא
- (א) דהיזק ראי' שמ' היזק
- (ב) ודאיכא חיוב נפרד לעשות גדר להגן מחמת אותו היזק
- (ג) מקשן
- (i) האי תירוצא לא מתיישבת
- (1) דאי בדף ב. נובעת חיוב גדר מצד היזק ראי'
- (2) הוה לה למשנה למילף האי דינא אף בלא רצו

(ii) הלכך מוכרח דמשנה בדף ב. בגדר מצד הרצאה מיירי

(iii) והדרא קושיית "תנינא" לדוכתה

(ד) תרצן

(1) משנה בדף ב. אתיא למילף

(א) דמאחר דנתרצו והקנו זה לזה פלגי בע"כ

(ב) ולא אמרינן דלא הוי אלא קנין דברים

(ה) מקשן

(i) הא נמי כבר גמרינן לה מדף יא.

(ו) תרצן

(i) אלא תריץ הכי

(ii) אי מהתם אין הכי נמי דהוי ידעינן דצריך שלא יהא מלא חלונות

(iii) מיהו הוי ס"ד דבמסיפס גרוע של קנים סגי דאף הוא מגין נגד היזק ראי'

(iv) הלכך קמ"ל בדף ב. דצריך להיות של גזית כמנהג המדינה

(5) תוספות (גרסא ראשונה)

(א) הקדמה

(i) עיין תד"ה וכיון בדף ב:

(1) האי תוספות נאמרה בעוד דסבירא לן דחיובי' דגדר במשנה ב. מצד היזק ראי' אתיא

(2) והלכך מקשי ומתרץ ר"י כזה

(א) קשיא

(i) מאחר דמצד היזק ראי' אתינן

(ii) אמאי כתיב חיוב גדר ברצו דייקא

(ב) תירוץ

(i) צודק דמצד היזק ראי' איתא חייב גדר אף בלא רצו

(ii) ומתניתין ברצו דייקא משתעי למילף

1. דלא מצי חד מן הני שותפין דנתרצו לחלוקה למיטען

a. "איתרצאי לך לחלוק אבל על מנת לעשות גודא לא איתרצאי לך"

(ב) קשיא

(i) בסוגיא דידן אמאי לא משתמשי בהאי תירוץא דר"י

(ii) כלומר

(1) דהאי משנה בדף ב. אכן חיובי' דגדר מצד היזק ראי' אתיא

(2) ואע"ג דהאי חיובא איתנהו בין ברצו בין בלא רצו

(3) לא אשמעינן חיובי' אלא ברצו להדגיש דלא מצי חד מהני שותפין למיטען כדלעיל

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) השתא דנתיישיבה לן שיטה מבוססת על חיוב גדר מחמת דנותרצו לחלוק

(1) דבה מדיוקת משנתינו דאכן מדובר רק ברצו

(ii) אמאי תיקשי למוקי לה למתניתין לחיוב גדר מחמת היזק ראי'

(1) דבה צריכין לדחוק ולפרש

(א) דהגם דחיוב גדר אף בלא רצו איתי'

(ב) מ"מ לא תנא חיובי' אלא ברצו

(ג) לאשמעינן דלא מצי חד מהני שותפין וכו'

(7) תוספות (גרסא שני')

(א) לגרסא זו לא מקשיין בתוספות דהוי להו לתרוצי כבשיטת ר"י

(ב) אלא גרסי בגמרא דאכן תרצו ככה

(i) כלומר דבדף ב. חיובי' דגדר אתיא מטעם היזק ראי'

(ii) והיינו טעמא דלא אשמעינן דיני' אלא ברצו

(iii) למילף דלא מצי חד מהני שותפין וכו'

(8) מהרש"א

(א) מוכרח דר"י לא גרס בגמרא כהאי גרסא שני'

(ב) דאל"ה לא הוי ר"י מקשה ומתרץ אותה קושיא ותירוצא דמביאין בגמרא

דף ג:

תד"ה הג"ה בי קייטא

(1) גמרא

(א) לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי

(ב) איכא דאמרי

(i) משום פשיעותא

(1) דילמא מתרמי אונס ופשעי ולא בנו אחריתי

(ג) ואיכא דאמרי משום צלויי כלומר דצריכין דוכתא לצלויי

(ד) מאי בינייהו

(i) איכא בינייהו דאיכא דוכתא לצלויי (לפי גרסת מהרש"א)

(ה) מרימר ומר זוטרא סתרי ובני בי קייטא בסיתווא ובי סיתווא בקייטא

(2) תוספות בהג"ה כמבואר במהרש"א

(א) יכולין לפרשו בב' דרכים

(i) דרך א'

(1) בית כנסת אחד הי'

(א) דבסיתווא התחילו לסתור אותו ולעשותו בי קייטא

(ב) ובקייטא התחילו לסתור אותו ולעשותו בי סיתווא

(2) שרי לכולי עלמא לסתור אותו אע"ג דלא בני בי כנישתא אחריתי

(3) דהוי כמו תיוהא מחמת קור וחום

(א) דהרי

(i) בסיתווא לא מצי לצלויי בבי קייטא

(ii) ובקייטא לא מצי לצלויי בבי סיתווא

(4) ובחזו בה תיוהא בונין לאלתר ולא היישנין לצלויי או משום פשיעותא

(ii) דרך ב'

(1) ב' בתי כנסיות היו

(2) דלא הוי בהו תיוהא דקור וחום

(3) דהרי לא צריכי לסתור בי קייטא כדי לצלויי ב' בסיתווא וכו'

(4) ואפ"ה שרו להו אמימר ומר זוטרא לסתור אע"ג דלא בני בי כנישתא אחריתי

(א) לשיטת רא"ש

(i) דטעמא דהאי דינא משום צלויי ושרי

1. דהכא שאני דהרי איכא דוכתא לצלויי באידך בה"כ

(ב) לשיטת נמוקי יוסף

(i) אף למ"ד דבעלמא חיישינן לפשיעותא

(ii) הכא שאני דמיירי

1. או בדחזי בהו תיוהא ממש ולכך לא חשו משום פשיעותא

2. או דמחמת דלכל הפחות יישאר להון חד בית הכנסת לצלויי בי'

(5) קשיא לשיטת נימוקי יוסף

(א) הרי קבענו דחיישינן לפשיעותא אף בדאיכא דוכתא לצלויי

(6) תירוצ

(א) היינו בדאיכא דוכתא לצלויי דאינו בית הכנסת

(ב) אבל היכא דהאי דוכתא בית הכנסת הוא לא חיישינן לפשיעותא

דף ד.

תד"ה הכי קתני

(1) משנה

- (א) וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו
(ב) אבל בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו

(2) גמרא

(א) קשיא

- (i) מרישא משמע דבסתם גינה אין מחייבין אותו
(ii) ומסיפא משמע דסתם בקעה מחייבין אותו
(iii) תיקשי לך "השתא סתם גינה אמרת לא סתם בקעה מיבעיא"

(ב) אביי מתרץ כזה

(i) רישא

(1) וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו

(2) משמעו

(3) וכן סתם גינה ובבקעה במקום שנהגו לגדור מחייבין אותו

(ג) רבא

(i) קשיא כמבואר ברש"י

(1) א"כ מאי אבל בבקעה

(א) הא מינה סליק

(ב) והכי איבעיא לי' למיתנא

(i) אבל במקום שנהגו שלא לגדור {כלומר בבקעה דמיני' קא סליק} אין מחייבין אותו

(3) תוספות

(א) קשיא לאביי

(i) אכתי תיקשי

(1) דמרישא מוכח דבבקעה סתם אין מחייבין אותו

(2) ובסיפא איתא דסתם בקעה מחייבין אותו

(ב) תירוצ

(i) אביי מפרש לרישא ולסיפא כזה

(ג) רישא

(i) וכן סתם גינה ובבקעה במקום שנהגו לגדור מחייבין אותו

(ד) סיפא

(i) אבל סתם בקעה ומקום שנהגו שלא לגדור בגינה אין מחייבין אותו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) א"כ מאי קא מקשי לי' רבא

(1) מוכרח לסיפא להתחיל "אבל בסתם בקעה" להשמיענו דין סתם בקעה

(2) דהרי סיומא "אבל במקום שנהגו שלא לגדור" בגינה קאי

(ב) תירוצ

(i) אפ"ה לא איצטריך למלה "בקעה" בסיפא דהרי מבקעה סליק

(ii) והכי הול"ל

(1) אבל סתם ומקום שנהגו שלא לגדור בגינה אין מחייבין אותו

דף ד:

גמרא לא צריכא

(1) משנה

- (א) בבקעה ... אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית מבחוץ
- (ב) אם עשו מדעת שניהם בונין את הכותל באמצע ועושין חזית מכאן ומכאן

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) היכא דעשו שניהם לא יעשו חזית לא זה ולא זה

(ב) תירוץ

(i) דקדים חד מינייהו ועשה חזית ואי לא עביד חברי' אמר הראשון דידי הוא

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי חזית ראובן נעשית בכותל לצד שמעון

(ii) והיאך ימצא שם ראובן לעשות חזית

(ב) ב' תירוצים

(i) תירוץ א' ע"פ נימוקי יוסף

(1) אפ"ה מילף לן מתניתין דאם נזדמן דעשה ראובן חזית אז יעשה שמעון ג"כ חזית

(ii) תירוץ ב'

(1) יכול להיות דראובן עושה חזית כשעוסקין ביחד בבנין כותל ונכנס כל אחד לשדה חברו

רש"י ד"ה המקיף את חברו

(1) משנה

- (א) המקיף את חברו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה והשני' והשלישית אין מחייבין אותו
(ב) ר' יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל

(2) רש"י

(א) עד שגדר את הרביעית אין מחייבין אותו לתת כלום

(i) דסתם בקעה מקום שנהגו שלא ליגדור הוא

(ii) ואינו מכריחו לבנות גדר

(iii) ומשום הכי נמי אינו משלם אם גדר אידך

(3) נימוקי יוסף הובא במהרש"א

(א) קשיא

(i) נקטינן

(1) דהיורד לתוך שדה חברו שלא ברשות

(2) ונטעה בשדה העשוי' ליטע וההנהו לבעל הבית ולא מיחה בו בעל הבית

(3) ששמין לו וידו על העליונה

(ii) הכא נמי אמאי לא משלם ניקף מטעם "היורד"

(ב) תירוץ

(i) עד שגדר את הרביעית לא ההנהו לניקף

(ii) ואה"נ הא דמשלם ניקף אם גדר מקיף את הרביעית

(iii) היינו מטעם "היורד" דאז ההנהו מקיף לניקף

רש"י ד"ה אימא סיפא

(1) משנה

- (א) המקיף את חבריו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה והשני' והשלישית אין מחייבין אותו
(ב) ר' יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל

(2) רש"י

(א) לר' יוסי לא גרסינן אם עמד **ניקף**

(3) גמרא כמבואר ברש"י

(א) ת"ק קאמר דכשגדר מקיף משלש רוחות אין מחייבין לניקף

(i) ומשמע דאי גדר מקיף מד' רוחות חייב ניקף

(ii) ומכ"ש דאי גדר ניקף את הרביעית דחייב

(ב) ולר' יוסי נמי קס"ד השתא דאע"ג **דקתני** ניקף

(i) מ"מ קאי נמי אמקיף

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי דס"ל רש"י דר' יוסי בניקף אמר למילתי'

(ii) ואמאי קאמר לעיל דל"ג ניקף בדברי ר' יוסי

(ב) ודוחק לתרץ

(i) דכוונתו (כעין בהג"ה עיין שם) דאע"ג דל"ג מלת ניקף

(ii) מ"מ מדבריו דר' יוסי "דאם עמד"

(1) משמע

(א) דאניקף קאי

(ב) דאי במקיף קאי דכבר קא מיירי בי' הול"ל בפשיטות ואם גדר

(ג) ועוד קשיא

(i) מאי נפקא לי' לרש"י אי גרס נמי ניקף

(ii) הלא בין כך ובין כך קא מסיק דכוונתו בין לניקף בין למקיף

(ד) תירוץ

(i) מוכרח דהאי "לא גרסינן ניקף" אינו מפרש"י אלא מדברי הג"ה

תד"ה שני' ושלישית לא

(1) משנה

- (א) המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה והשני' והשלישית אין מחייבין אותו
(ב) ר' יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל

(2) גמרא

(א) הקדמה

(ב) ת"ק קאמר דכשגדר מקיף משלש רוחות אין מחייבין לניקף

(i) ומשמע דאי גדר מקיף מד' רוחות חייב ניקף

(ii) ומכ"ש דאי גדר ניקף את הרביעית דחייב

(ג) ולר' יוסי נמי קס"ד השתא דאע"ג דקתני ניקף

(i) מ"מ קאי נמי אמקיף

(ד) קשיא

(i) במאי פליגי תנא קמא ור' יוסי

(ה) אי בעית אימא בהא פליגי ת"ק ור' יוסי

(i) ת"ק סבר

(1) רביעית הוא דיהיב לי' אם גדר מקיף

(2) א' ב' וג' לא יהיב לי'

(ii) ר' יוסי סבר

(1) מגלגלין עליו את הכל כשגדרה מקיף וכ"ש כשגדרה ניקף

(3) רש"י

(א) היינו טעמא דת"ק דעל דמי הראשונות כבר יצא מהם זכאי בב"ד

(ב) כלומר

(i) מאחר דעד כשגדר לרביעית לא מצי מקיף לגבות בעד שלש ראשונות

(ii) לא מצי לאח"כ לחזור ולגבות עליהן

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) עד שגדר טפח אחרון דרביעית נמי היל' פוטרים אותו בב"ד (עיין רש"ש)

(ii) א"כ אף ברביעית לא ישלם אלא טפח אחרון

(ב) תירוץ

(i) קבענו לעיל דלית חיובא לניקף לשלם

(1) אלא כשהנהו מקיף מצד דין היורד לתוך שדה חבירו

(ii) והיינו טעמא דת"ק דאינו משלם דמי הראשונות

(1) דאמר לי' ניקף

(א) לא ההנית לי

(ב) דלדידי סגי לי בנטירותא בר זוזי כדאיתא בב"ק כ:

(ג) קשיא

(i) א"כ אמאי משלם דמי רביעית

(ד) תירוצ

(i) דאין לך אדם גדור מג' רוחותיו שלא הי' מסייע ברביעית

(ii) והלכך ההנהו מקיף בהאי גדר רביעית

דף ה.

תד"ה ואי לא דאיננא לך

(1) משנה

- (א) המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה והשני' והשלישית אין מחייבין אותו
(ב) ר' יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל

(2) גמרא

(א) הקדמה

(i) כשגדר מקיף רוח ד'

(1) מחייב ניקף לשלם

(א) לכל הפחות דמי נטירותא לרבנן אליבא דר' חייא בר רב

(ב) ולכל היותר לפי מה שגדר מקיף לר' יוסי אליבא דרב הונא

(ב) רוניא אקפ' רבינא מארבע רוחותיו

(ג) אמר לי' רבינא הב לי אגר נטירותא

(ד) לא יהיב לי'

(ה) אמר לי' רבא לרוניא

(i) זיל פייסי' במאי דאפייס כלומר באגר נטירותא

(ii) ואי לא דאיננא לך דינא כרב הונא כלומר הכל לפי מה שגדר רבינא

(3) תוספות

(א) שאלה

(i) האם ס"ל רבא כרב הונא אליבא דר' יוסי דדיני' לפי מה שגדר

(1) ומניח לו מלשלם טפי מאגר נטירותא מחמת דאפייס רבינא

(2) ואינו מפחידו אלא מתרה בי' דאי לא ציית ידין כרב הונא אליבא דהלכתא

(ii) או דלמא

(1) ס"ל כרבנן דמדינא אינו משלם אלא אגר נטירותא

(א) ומפחידו דאל"ה ידין כרב הונא שלא כהלכתא

(ב) תשובה כמבואר במהרש"א

(i) אי ס"ל כרבנן לא הי' מפחידו בדינא שלא כהלכתא

(1) אלא הי' מפחידו במגבינא לך לאפדנא וכדומה

תד"ה ד' לצלא

(1) גמרא

(א) עובדא א'

(i) רוניא אקפ' רבינא מארבע רוחותיו וכו'

(ב) עובדא ב'

(i) רוניא זבן ארעא אמיצרא דרבינא

(ii) סבר רבינא לסלוקי משום דינא דבר מצרא

(iii) א"ל ר' ספרא ברי' דרב ייבא לרבינא

(1) אמרי אינשי ד' לצלא ד' לצלא

(2) רש"י

(א) האי עובדא ב' לאו בהני שדות דמשתעינן בהו לעיל בעובדא א'

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) א"כ למה מייתי הכא האי עובדא ב'

(ב) שיטת ר"ת

שדות רבינא
שדה שכבר היתה לרוניא
שדה שקנה רוניא עכשיו

(i) רוניא ה' לו שדה אחת בתוך אותן שדותיו של רבינא דאיירי בה בעובדא א'

(1) בעוד דרבינא לא הקיפוהו אלא מג' רוחות

(2) וה' רבינא מצרן מג' רוחות ורוניא מרוח אחת

(3) וקא דאין ר' ספרא

(א) דרוניא חשיב בר מצרא כמו רבינא

(ב) הגם

(i) דרבינא ה' מצרן מג' רוחות (ד' לצלא)

(ii) ורוניא לא ה' מצרן אלא מרוח אחת (ד' לצלא)

(ג) שיטת ר' אברהם

(i) רוניא אריסי' דרבינא ה'

(ii) וקא דאין ר' ספרא

(1) דרוניא חשיב בר מצרא הגם דלא הי' לו קנין הגוף בשדהו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לשיטת ר' אברהם למה מייתי הכא האי עובדא

(ב) תירוץ

שדות רבינא דרוניא הי' אריס בהן	
שדה שקנה רוניא עכשיו	

(i) האי שדה רוניא דד' שדות רבינא הקיפוח בעובדא א'

(ii) היא היא היתה אותה שדה

(1) דמקודם לעובדא א' זבנה רוניא בעובדא ב' בטענה דהי' בר מצרא מטעם אריסות דילי' באותן ד' שדות רבינא

(2) ודעלה קא פסיק רב ספרא דרוניא אכן מיחשיב בר מצרא בה מצד אריסות דילי'

(ג) קשיא

(i) והיאך תתריך משמעו של ד' לצלא וכו'

(ד) תירוץ

(i) רבינא הוה קא טעין

(1) דהגם דלאריס נמי איכא דינא דבר מצרא

(2) מ"מ אין לו כח יותר מבר מצרא אחר דיש לו בעלות בגוף קרקע

(3) והרי ליכא בר מצרא אחר בגוף קרקע

(ii) והשיב לו רב ספרא

(1) את רבינא גופך טוען דיש לך דינא דבר מצרא מחמת בעלות דידך בגוף קרקע

(2) וא"כ אף לפי טענה דידך אית לי' לרוניא דינא דבר מצרא

(3) וכמו שאתה טוען דינא דבר מצרא מצד בעלות בגוף קרקע בד' רוחות (ד' לצלא)

(4) גם רוניא טוען דינא דבר מצרא אד' רוחות מצד אריסות דידי' (ד' לצלא)

(iii) } שים לב

(1) דיכול להיות דשיטת ר' אברהם פליג אשיטת ר"ת

(2) ודבר מצרא מד' רוחות אלים מבר מצרא מג' רוחות

דף ה:

תד"ה כי היכי דלא ליטרדן

(1) משנה

(א) רישא

(i) כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ד' אמות

(1) בחזקת שנתן עד שיביא ראי' שלא נתן

(ב) סיפא

(i) סמך לו כותל אחר מגלגלין עליו את הכל כלומר אף למעלה מד' אמות

(1) בחזקת שלא נתן (חלקו למעלה מד' אמות) עד שיביא ראי' שנתן

(2) ריש לקיש

(א) פרעתי בתוך זמני אינו נאמן

(3) אביי ורבא

(א) נאמן דזימנין פורע תוך זמנו כי היכי דלא ליטרדן

(4) קשיא לריש לקיש מרישא

(א) עד ד' אמות בחזקת שנתן כלומר דנאמן

(i) אילימא בזמנו פשיטא

(ii) אלא דטעין דפרע לפני זמנו

(iii) ותיקשי לריש לקיש דס"ל אינו נאמן

(5) קשיא לאביי ורבא מסיפא

(א) סמך לו כותל אחר בחזקת שלא נתן כלומר דאינו נאמן

(i) אילימא בזמנו אמאי אינו נאמן

(ii) אלא דטעין דפרע לפני זמנו

(iii) ותיקשי לאביי ורבא דס"ל נאמן

(6) תוספות

(א) קשיא לאביי ורבא

(i) מ"ש הכא דפורע גו זימני' כי היכי דלא ליטרדן

(1) ובבכור איתא דמת בתוך ל' יום בחזקת שלא נפדה

(2) וכן בשוכר לא מהימן למימר דשילם שכירתו גו זימני'

(ב) תירוצ' ר"י

(i) הכא כיון דודאי חייב לו אי מתרמי לי' זוזי פורע לי' תוך הזמן כי היכי דלא ליטרדן

(ii) משא"כ

(1) גבי בכור דשמא ימות בתוך ל' יום ויפטר לא משלם גו זימני'

(2) וכן גבי שוכר שמא יפול ביתו ולא יצטרך לשלם לו

ג) קשיא

(i) אדמקשי בגמרא דידן לריש לקיש מרישא דעד י' אמות מהימן

(ii) תיקשי להו נמי לאביי ורבא מרישא

(1) דהרי אף לשיטתן לא משלם גו זימני' דשמא לא יבנה אידך את הכותל

7) מהרש"א

א) קשיא

(i) אמאי לא מקשי תוספות עוד

(1) דאמאי קא מקשי בגמרא לאביי ורבא מסיפא דסמך לו כותל דאינו נאמן תוך זמנו

(2) נימא דהיינו טעמא דאינו נאמן דיכול להיות דזה הסומך לא יגמור ולא יחייב

ב) תירוץ

(i) שאני הכא דיכולת לגמור בדעת הסומך תלוי'

(ii) והלכך יכול לומר

(1) אני ידעתי בעצמי דאני אגמור לסמוך כותלי

(2) והלכך כדי דלא ליטרדן פרעתי גו זמני'

(iii) והלכך מקשי שפיר לאביי ורבא דהוי לן למהימני'

תד"ה אילימא

(1) משנה

(א) רישא

(i) כותל חצר שנפל מחייבין אותו לבנותו עד ד' אמות

(1) אי בנאו ראובן וטוען שמעון שנתן

(2) בחזקת שנתן עד שיביא ראי' שלא נתן

(ב) סיפא

(i) סמך שמעון כותל אחר מגלגלין עליו את הכל כלומר אף למעלה מד' אמות

(2) תוספות בעמוד א' ד"ה מארבע אמות ולמעלה

(א) קשיא (כמבואר במהר"ם)

(i) בסיפא איך יכול ראובן לתבעו לשמעון

(ii) הרי שמעון יכול לומר אני בניתי לבדי כל מה שלמעלה מד' אמות

(ב) תירוץ

(i) איירי כגון דידעינן בעדים דקדם ראובן וארצי' לשמעון והי' מסרהב

(3) גמרא

(א) ריש לקיש ס"ל האומר פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן

(ב) קשיא לריש לקיש

(i) תנן ברישא דשמעון מהימן דכבר שילם לראובן

(ii) אי טוען דשילם לו בזמנו פשיטא

(iii) ומוכרח דקטעין דשילם לו תוך זמנו ואפ"ה מהימן

(iv) ותיקשי לריש לקיש דס"ל תוך זמנו אינו נאמן

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) אנן סהדי שראובן בנה כותל ברישא

(ii) ואלבא דריש לקיש דאין אדם פורע תוך זמנו מוכרח דהי' הלואה לזמן מה

(iii) וא"כ הוינא מצינא למימר אף בזמנו דשמעון אינו נאמן מצד המלוה חבירו בעדים צריך לפרעו בעדים

(iv) ואיצטריך למשנה לאשמעינן ברישא דלא חשיב כהלואה בעדים ומהימן מיהת בזמנו

(v) ואמאי מקשית דלריש לקיש פשיטא דמהימן

(5) מהרש"א

(א) ב' קשיות

(i) קשיא א'

- (1) אמאי מקשי מצד אנן סהדי שראובן בנה כותל
- (2) הרי מוכרח מב' טעמים דבדאיכא עדים ממש דראובן בנה לכותל משתעי
- (א) טעם א'
- (i) דומיא דסיפא דאיירי בעדים
- (ב) טעם ב'
- (i) אי ליכא עדים ואי אמרינן מיגו במקום חזקה (דבי' דנין בסוגיא דידן להלן)
1. אז
- a. אפילו לריש לקיש דס"ל חזקה אין אדם פורע תוך זמנו
2. להמני' לשמעון דשילם בתוך זמנו
3. במיגו דאי בעי אמר דלא איחייב לי' לראובן כלום דראובן לא בנה לכותל
- (ii) קשיא ב'
- (1) מאחר דאיתנהו עדים דסירב שמעון לראובן
- (2) מצינו למימר המלוה חבירו בעדים וכו' אפילו אי סבירא לן דאדם פורע תוך זמנו
- (3) ואמאי הוצרכו לצרף לקושייתם האי דאין אדם פורע תוך זמנו
- (ב) תירוץ לקשיא ב'
- (i) הגם דבנידון דידן ארצי' ראובן לשמעון ושמעון סירב לבנותו בצוותא
- (ii) מ"מ מחמת צירוף
- (1) חיוב לבנות כותל דאתרוייהו רמיא
- (2) ודינא דאדם פורע תוך זמנו
- (iii) נקטינן בפשיטות דלא חשיב נידון דידן הלואה בעדים

תד"ה ואפילו מיתמי

- (1) הקדמה חלק א' בדין גבי' מיתומים
 - (א) אין גובין מן יתומין גדולים אלא בשבועה
 - (ב) ביתומין קטנים
 - (i) לרב פפא אין גובין מן יתומין קטנים בכלל
 - (1) דפריעת בע"ח אינה אלא מצוה ויתמי לאו בני מיעביד מצוה נינהו
 - (ii) לרב הונא ברי' דרב יהושע
 - (1) אין גובין מן יתומין קטנים כל היכא דאיכא למיחש דאבוהון צררי אתפסי' למלוה
 - (א) כלומר דאיכא למיחש דהתפיס ליה משכון למלוה
 - (ב) ודהלכך אישתייר שטר ביד מלוה (עיין רא"ש)
 - (2) והלכך אין גובין אלא היכא דחייב מודה או דמת בשימת'
 - (ג) בדף קעד: קי"ל כרב הונא ברי' דרב יהושע
 - (2) הקדמה חלק ב' בדין אדם פורע תוך זמנו
 - (א) רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע ס"ל כאביי דאדם פורע תוך זמנו
 - (ב) ריש לקיש ס"ל
 - (i) חזקה אין אדם פורע תוך זמנו "אפילו מיתמי"
 - (ג) האי "אפילו מיתמי" מילף לכל הפחות
 - (i) דלר"ל אי מת ליה תוך זמנו גובין מן יתומין גדולים בלא שבועה על סמך חזקה זו
 - (ד) הלכה כריש לקיש
 - (3) הקדמה חלק ג'
 - (א) לא לבלבל
 - (i) שיטות רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע לגבי טעמא דאין גובין מן היתומין
 - (1) דלרב פפא טעמי' משום דלאו בני מיעביד מצוה
 - (2) ולרב הונא ברי' דרב יהושע טעמי' משום צררי אתפסי'
 - (ii) לשיטת רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע דפליגי אר"ל וס"ל כאביי ורבא דאדם פורע תוך זמנו
 - (ב) ועוד שים לב
 - (i) דיכול להיות שיטה
 - (ii) דס"ל כרב פפא או כרב הונא ברי' דרב יהושע לגבי גביי' מן יתומין קטנים
 - (iii) ופליגי אדרב פפא ור' הונא ברי' דרב יהושע וס"ל כר"ל דאין אדם פורע תוך זמנו
 - (4) הקדמה חלק ד'
 - (א) ס"ל לתוספות
 - (i) דלריש לקיש דאין אדם פורע תוך זמנו

- (ii) הכי נמי דאין אדם מתפיס צררי תוך זמנו
- (ב) עיין רא"ש
- (5) תוספות
- (א) שאלה
- (i) אי סבירא לן
- (1) כריש לקיש דאין אדם פורע תוך זמנו
- (2) וכו' יהושע דאין גובין מיתומין קטנים מחמת חשש צריי
- (ii) האם יכולין לגבות מיתומין קטנים כשמת לזה תוך זמנו
- (1) דיכול להיות דלגבי יתמי קטני שאני דחיישינן לצררי אף תוך זמנו
- (ב) תשובה א' מבוססת על ערכין כב.
- (i) חלק א'
- (1) ר' אסי אית לי' דאין גובין מן היתומין אא"כ רבית אוכלת בהן
- (2) ונקטינן
- (א) או דטעמי' כרב פפא דיתמי לאו בני מיעביד מצוה הן
- (ב) או דטעמי' כרב הונא ברי' דרב יהושע דחיישינן לצררי
- (3) קשיא לרב אסי מברייטא דשום יתומין קטנים שלשים יום
- (א) ומוכרח דבבעל חוב ישראל קאי
- (i) דבע"ח עכו"ם מי ציית להמתין ל' יום
- (ב) ומאחר דבבע"ח ישראל משתעי מוכרח דלא אכיל ריביתא
- (ג) הרי דגובין אף היכא דרבית אין אוכלת בהן וקשה לרב אסי
- (4) תירוץ א'
- (א) בבע"ח עכו"ם מישתעי וקיבל עליו להמתין ל' יום ולא קיבל עליו דיני ריביתא
- (ב) והלכך רבית אוכלת בהן
- (5) תירוץ ב'
- (א) הכא כשחייב מודה עסקינן
- (ב) והלכך גובין מיתומין קטנים אף היכא דאין רבית אוכלת בהן
- (ii) חלק ב'
- (1) מוכרח דטעמי' דר' אסי דס"ל דאין גובין מן היתומין
- (א) לאו היינו משום דס"ל כרב פפא
- (i) דהרי לרב פפא לא שאני לן בין חייב מודה לאין חייב מודה
- (ב) אלא דס"ל כרב הונא ברי' דרב יהושע דטעמי' משום צררי
- (iii) חלק ג'
- (1) מאחר דהלכה כריש לקיש

(2) ננקוט דר' אסי כריש לקיש ס"ל

(iv) חלק ד'

(1) אי אמרת דריש לקיש אף לגבי יתומין קטנים ס"ל דאין אדם פורע תוך זמנו

(2) אז כמו כן ס"ל דאין אדם מתפיס צררי תוך זמנו כמו שקבענו לעיל

(3) וא"כ תיקשי

(א) אמאי דוחקין לשנויי האי ברייתא דגובין מיתומין קטנים בשקיבל זו ולא קיבל זו

(ב) ולא מתרץ בפשיטות

(i) דהיינו טעמא דגובין מיתומין קטנים

(ii) משום דמת לזה תוך זמנו והלכך אין לחוש לצררי

(v) חלק ה'

(1) מוכרח דריש לקיש לגבי יתומין קטנים ס"ל דאדם פורע תוך זמנו

(ג) תשובה ב'

(i) אף בלא דיוק מהאי ברייתא דשום היתומין מוכרח דר' אסי ור' יוחנן ס"ל דאין גובין אף בתוך זמנו

(ii) דהרי ר' יוחנן פליג התם אר' אסי רק בהא דמוסיף ר' יוחנן דאף לכתובת אשה גובין מן היתומין

(iii) משמע דלתרוייהו אין שום אופן אחר בהן גובין מן היתומין

(iv) הרי דאין גובין אף במת לזה תוך זמנו

(6) מהרש"א חלק א'

(א) הקדמה

(i) בתשובה א' הוצרכו לתוספות להוכיח דר' אסי ור' יוחנן לא ס"ל כרב פפא לגבי גביי' מיתומין

(ii) ולא הספיקו למימר בפשיטות דלא ס"ל כרב פפא דלית הלכתא כוותי'

(ב) קשיא

(i) א"כ

(1) אמאי סגי להון למימר דסבירא להו כריש לקיש רק משום דהלכתא כוותי'

(ג) תירוץ

(i) שיטת רב פפא דמשום לאו בני מיעביד מצוה אין גובין הוזכר שם בערכין

(1) והמ"ל דר' אסי ור' יוחנן אזלי בשיטתי'

(2) הלכך איצטרכי לתוספות לאוכוחי דאפ"ה ס"ל כרב הונא ברי' דרב יהושע

(ii) משא"כ שיטת דרב פפא ור' הונא ברי' דרב יהושע לענין בהא דפליגי אר"ל לא הוזכרה שם

(1) ופשיטא להו דלית לאוקמינהו לר' אסי ור' יוחנן שלא כר"ל דלא כהלכתא

(7) מהרש"א חלק ב'

(א) אמרת דמשמע

(i) דליכא ציור חוץ מרבית וכתובת אשה למזוני

- (ii) דבה ס"ל לר' אסי ור' יוחנן דגובין מן יתומין קטנים
- (ב) קשיא
- (i) הרי כשחייב מודה ס"ל דגובין מן היתומין
- (ג) תירוץ א'
- (i) הא מילתא דפשיטא היא ולא איצטריך להו לר' אסי ולר"י לאשמעינן
- (ד) תירוץ ב'
- (i) האי מילתא כבר מבריייתות דהתם שמעינן לה
- (ii) והלכך לא איצטרכי להו לאדכרינ'
- (8) ניהדר לתוספות
- (א) קשיא (כמבואר במהרש"א)
- (i) השתא דקבענו דר' יוחנן כרב הונא בר' דרב יהושע ס"ל דחייש לצררי ולא כרב פפא
- (ii) תיקשי
- (1) דבב"ק לט. מקשי דאליבא דר' יוחנן לא יגבה ניזק מן היתומין כשהוזק לאחר מיתת אביהן
- (2) ומאי קושיא
- (א) הרי התם ליכא למיחש לצררי אתפסי'
- (ב) דהרי לא הוזק עד לאחר מיתת אבוהון